

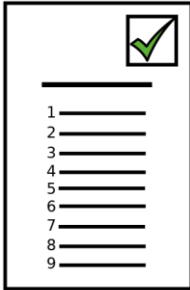

Negalios reforma

Turinys

1. Kas yra negalios reforma?	3
2. Kas pasikeis nuo 2024 metų?	5
3. Kaip Agentūra vertins žmogaus negalią?	8
4. Kaip Agentūra organizuoja pagalbą žmogui su negalia?.....	12
5. Kokius pinigus gaus žmonės su negalia, kuriems reikia pagalbos?	15
6. Automobilio pirkimas ir pritaikymas žmogui su negalia	18
7. Kas yra prieinama informacija?	24
8. Dažnai užduodami klausimai	27

1. Kas yra negalios reforma?

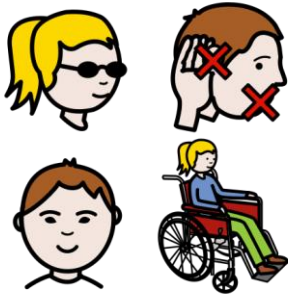

Negalios reforma yra nauji įstatymai, susiję su negalia.

Reforma yra ko nors pakeitimas.

Negalios reforma pradės veikti nuo 2024 metų.

Reformos įstatymai padės:

- žmonėms su negalia,

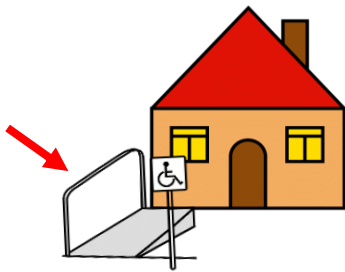
- šeimoms, kuriose yra žmogus su negalia.

Reforma padės žmonėms su negalia

turėti tokias pat galimybes kaip ir kiti žmonės:

- darbe,

- namuose.

Pavyzdžiui, namas turi būti su nuvažiavimo takeliu.

- bendruomenėje.

Tai reiškia, bendrose veiklose su žmonėmis.

Pavyzdžiui, sporte.

- mokykloje.

Pavyzdžiui, mokyklose turi būti pritaikyti tualetai, kad žmonės su negalia galėtų jais naudotis.

Labai svarbūs reformos tikslai yra:

- teisingiau nustatyti negalia,
- sudaryti pagalbos planą vienoje vietoje.

2. Kas pasikeis nuo 2024 metų?

Nuo 2024 metų susijungs 2 organizacijos, kurios reikalingos žmonėms su negalia.

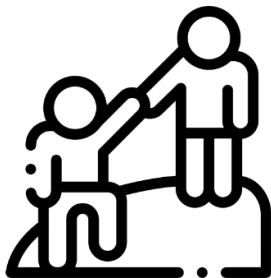
Kai susijungs 2 organizacijos, atsiras **Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra.**

Toliau šiame tekste vadinsime **Agentūra.**

Agentūra yra organizacija, kurioje žmonės su negalia gaus:

- informaciją,

- pagalbos planą.

Ką darys Agentūra?

Agentūra prižiūrės, kad žmonės su negalia turėtų lygias teises su kitais žmonėmis.

Agentūra įvertins žmogaus negalią ir nustatys negalios sunkumą.

Agentūra žmonėms su negalia padarys **individualų** pagalbos planą.

Individualus planas yra skirtas tik tam žmogui.

Pavyzdžiui, žmogui, kuris negirdi, reikia vertimo į gestų kalbą.

O žmogui, kuris nemato,

reikia informaciją duoti garsu.

Agentūra praneš kitoms organizacijoms,
ko žmogui reikia.

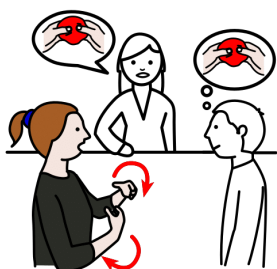
Organizacijos turės žmogui su negalia tai suteikti.
Pavyzdžiui, vaikštynę.

Agentūra vadovauja 3 organizacijoms:

- **Techninės pagalbos neįgaliesiems centrai.**

Čia žmonės su negalia gauna jiems būtinus
daiktus. Pavyzdžiui, vežimėlį.

- **Lietuvių gestų kalbos vertimo centrai.**

Čia dirba gestų kalbos vertėjai, kurie padeda
susikalbėti girdintiems ir negirdintiems žmonėms.

- **Valakupių rehabilitacijos centrai.**

Čia darbuotojai gydo ir prižiūri žmones su negalia.

3. Kaip Agentūra vertins žmogaus negalią?

Agentūra nuo 2024 metų
negalią vertins kitaip nei anksčiau.

Pasikeis 3 dalykai,
susiję su negalios vertinimu:

1. Kai bus vertinama žmogaus negalia,
sveikatos būklė bus mažiau svarbi rezultatui.

2. Darbingumo lygis vadinsis **dalyvumo lygiu**.

Dalyvumo lygis parodo,
kaip aktyviai žmogus gali dalyvauti
bendruomenės veiklose.

Pavyzdžiui, mokykloje ar darbe.

3. **Pensininkams** Agentūra irgi nustatys
dalyvumo lygį.

Pensininkas yra senas žmogus,
kuris gauna pensiją.

**1. Kai bus vertinama žmogaus negalia,
sveikatos būklė bus mažiau svarbi rezultatui.**

Agentūros darbuotojai nustatys negalią pagal:

- žmogaus sveikatos būklę.

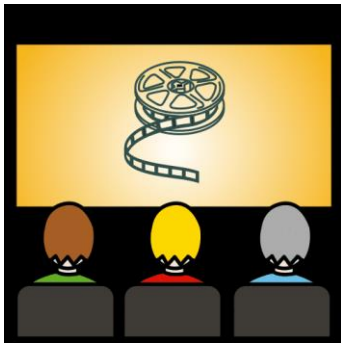
Pavyzdžiui, ligas.

- tai, kokios pagalbos reikia žmogui su negalia,
kad jis galėtų dalyvauti visose gyvenimo srityse.

Pavyzdžiui:

- ✓ mokykloje,
- ✓ darbe,
- ✓ ten, kur galima praleisti laisvą laiką.

Pavyzdžiui, kino teatre.

2. Darbingumo lygis vadinsis dalyvumo lygiu.

Nuo 2024 metų darbingumo lygis vadinsis **dalyvumo lygiu**.

Dalyvumo lygis parodo, kaip aktyviai žmogus gali dalyvauti bendruomenės veiklose. Pavyzdžiui, sporte.

Kaip Agentūra nustato dalyvumo lygį?

Agentūra nustato dalyvumo lygį, kai įvertina:

- žmogaus sveikatos būklę,
- tai, kokios pagalbos reikia žmogui su negalia.

Jei žmogui iki 2024 metų nustatė:

- darbingumo lygį
- ir specialius poreikius

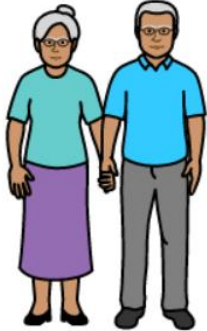
jie galios iki tada, kada parašyta dokumente.

Tai reiškia, kad žmogui nereikia eiti į Agentūrą,

kad nustatytų dalyvumo lygį.

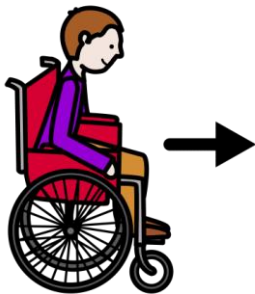

3. Nuo 2024 metų dalyvumo lygį Agentūra nustatys ir pensininkams.

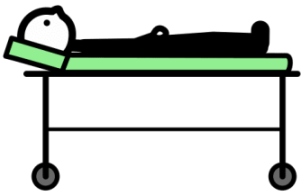
Anksčiau žmonėms pensijoje buvo nustatomi **specialiųjų poreikių lygiai**.

Specialiųjų poreikių lygiai parodo, kiek pagalbos ir priežiūros reikia žmogui.

Specialieji poreikiai būna 2 lygių:

- vidutiniai.
Pavyzdžiui, žmogus juda vežimėliu.

- dideli.
Pavyzdžiui, žmogus visai negali judėti.

Nuo 2024 metų pensininkų specialiųjų poreikių lygiai bus vadinami dalyvumo lygiu.

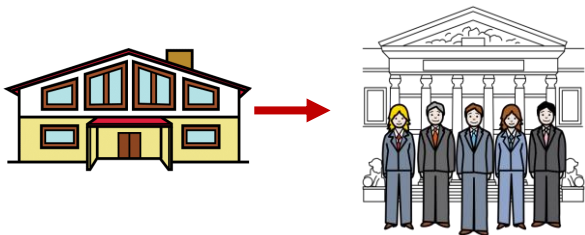
Dalyvumo lygis reiškia tą patį kaip ir specialiųjų poreikių lygis.

4. Kaip Agentūra organizuoja pagalbą žmogui su negalia?

Agentūra organizuoja pagalbą žmogui pagal tai, kaip įvertinta jo negalia.

Agentūra organizuoja pagalbą tik tada, jei žmogus pats sutinka.

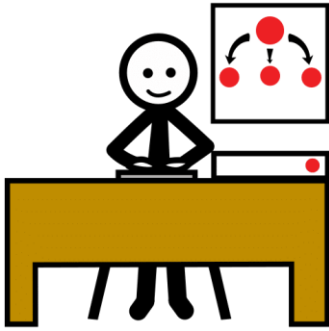
Kai Agentūra įvertina negalią, tada:

- pasako kitoms organizacijoms, kokių daiktų ir pagalbos reikia žmogui. Pavyzdžiui, savivaldybei.

- prižiūri, kad žmogus gautų jam reikalingą pagalbą ir daiktus. Pavyzdžiui, kad žmogus, kuris negali vaikščioti, gautų vežimėlį.

Nuo 2024 metų Agentūroje pradės dirbti **pagalbos vadybininkas**.

Pagalbos vadybininkas yra darbuotojas, kuris sudarys pagalbos planą, reikalingą būtent tam žmogui.

Pavyzdžiui, kad žmogus, kuris sunkiai vaikšto, gautų vaikštynę.

Kaip kreiptis į Agentūrą, jei nori gauti pagalbą?

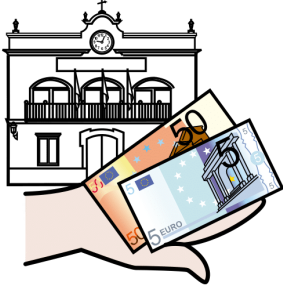
1. Reikia parašyti Agentūrai prašymą.
2. Agentūroje žmogui nustatys:
  - negalios sunkumą
vaikams, suaugusiems ir pensininkams,
  - ar žmogui su negalia reikia pinigų
dėl pagalbos ar priežiūros.
3. **Sodra** ir **savivaldybė** duos pinigų,
kad žmogus gautų reikalingus
daiktus ar pagalbą.

Savivaldybė yra vieta, kur dirba miesto valdžia.

Sodra yra organizacija, kuri rūpinasi žmonėmis:

- skiria ir moka išmokas. Pavyzdžiui, pensijas.
4. Jeigu žmogus sutiks, Agentūros pagalbos
vadybininkas sudarys pagalbos planą.

5. Kokius pinigus gaus žmonės su negalia, kuriems reikia pagalbos?

Žmonės gaus pinigus pagal tai, kokia yra jų negalia.

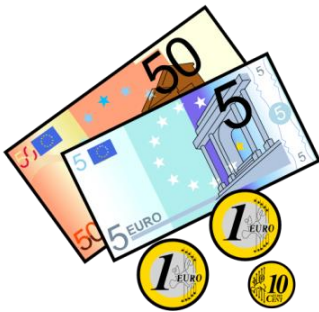
Kai kurie žmonės:

- nėra savarankiški
- ir jiems reikia pagalbos.

Tada Agentūra nustato, kokios pagalbos jiems reikia.

Tai dokumentuose vadinama

**individualios pagalbos teikimo
išlaidų kompensacijos poreikiu.**

Tokie žmonės gali gauti

pinigų, kad galėtų susimokėti už pagalbą.

Šie pinigai vadinasi **individualios pagalbos teikimo
išlaidų kompensacija.**

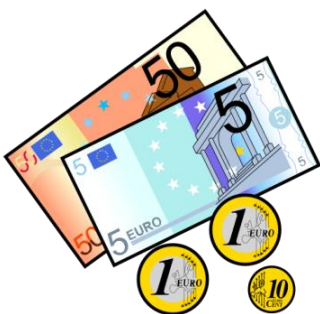
Individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos yra 4 lygių.

Lygiai priklauso nuo to,
kiek žmogaus yra savarankiškas.

Nuo to, kokį lygį Agentūra nustato žmogui,
priklauso, kiek žmogus gaus pinigų.

Nuo 2024 metų **lygiai yra 4:**

1 lygis, kai žmogus yra visiškai nesavarankiškas.
Tada žmogus gaus **429 eurus** per mėnesį.

2 lygis, žmogus yra labai mažai savarankiškas.
Tada žmogus gaus **313 eurų ir 50 centų**
per mėnesį.

3 lygis, kai žmogus yra mažai savarankiškas.
Tada žmogus gaus **181 eurus ir 50 centų**
per mėnesį.

4 lygis, kai žmogus yra beveik savarankiškas.
Tada žmogus gaus **99 eurus** per mėnesį.

Jei nori gauti šiuos pinigus,
reikia parašyti prašymą savivaldybei.
Prašymas turi būti su informacija iš Agentūros.

Daugiau informacijos apie prašymą gali rasti
internetiniame puslapyje.

Paspauskite ant nuorodos, kuri yra apačioje.

turiunegalia.lt

**Ar žmonėms, kurie iki šiol gavo pinigus už
pagalbą, reikia ką nors daryti?**

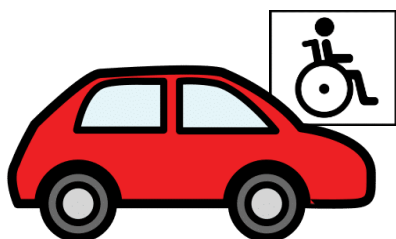
Žmonėms, kurie iki šiol gavo pinigus už pagalbą,
nuo 2024 metų nieko daryti nereikia.

Jie ir toliau gaus pinigus iki tada,
kada parašyta dokumente.

6. Automobilio pirkimas ir pritaikymas žmogui su negalia.

Žmogus su negalia gali:

- nusipirkti automobilį,
- automobilį pritaikyti pagal tai, kas jam reikalinga.

Žmonėms su negalia reikia jiems pritaikyto automobilio, kad:

- žmogus su negalia galėtų pats vairuoti,
- žmogų su negalia vežtų kitas žmogus.

Pavyzdžiui, jei žmogus,

kuris negali judinti kojų, bet nori vairuoti,

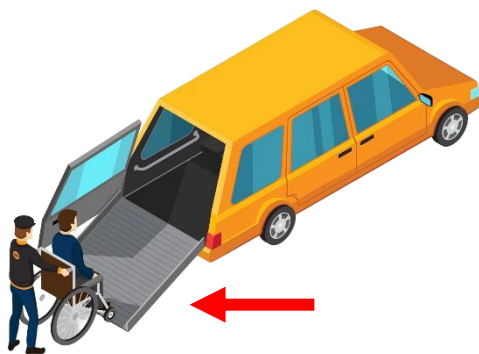
automobilio stabdžio ir greičio pedalai turi būti aukščiau. Tada pedalus galima valdyti rankomis.

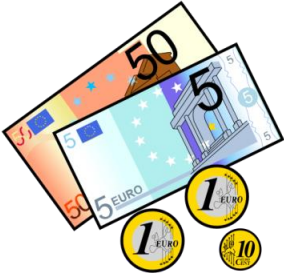
Kartais pats žmogus su negalia negali vairuoti.

Tada reikia žmogų su negalia vežioti.

Tada automobilį reikia pritaikyti,

Pavyzdžiui, kad būtų nusileidžiantis takelis, kuriuo žmogus vežimėlyje gali užvažiuoti.

Žmogus su negalia gali:

- nusipirkti automobilį,
- automobilį pritaikyti pagal tai, kas jam reikalinga.

Žmogus gali atgauti dalį pinigų,
kuriuos išleido, kai pirkė ar pritaikė automobilį.

Kad atgautų dalį pinigų, žmogui

Agentūra turi nustatyti
poreikį ir duoti **pažymą**.

Poreikis reiškia, kad žmogui reikia automobilio.

Pažyma yra oficialus dokumentas.

Agentūra nustato poreikį ir duoda pažymą, jeigu:

- **žmogus turi judėjimo negalią.**

- **šeima augina vaiką su sunkia negalia.**

Tokiam vaikui dar iki 18 metų turėjo būti nustatyta sunki negalia.

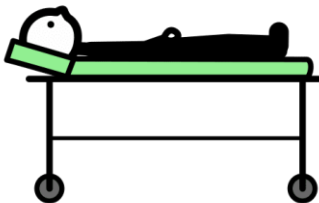

- **šeima prižiūri pilnametį vaiką su sunkia negalia.**

Pilnametis yra žmogus,

kuriam yra daugiau nei 18 metų.

Tokiam žmogui jau iki 18 metų turėjo būti nustatyta sunki negalia.

Sunki negalia yra:

- kai žmogus yra visai nesavarankiškas.

Pavyzdžiui, žmogus su Autizmo sutrikimu, kuris negali kalbėti.

- kai žmogų reikia visada slaugyti.

Kas keisis nuo 2024 metų, kai pirksite ar norėsite pritaikyti automobilį?

Nuo 2024 metų keisis 2 dalykai,
kai pirksite ir pritaikysite automobilį.

Nuo 2024 metų žmogus su negalia
gali gauti atskirai pinigų:

- nusipirkti automobiliui,
- pritaikyti savo automobilį.

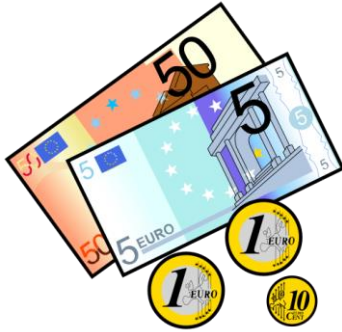
Anksčiau žmogus su negalia gaudavo 1 sumą
automobiliui pirkti ir jį pritaikyti.

Nuo 2024 metų galima gauti pinigų,
net jei perki automobilį lizingu.

Lizingas reiškia, kad iš karto nemoki visų pinigų
už automobilį,

bet kas mėnesį moki po mažesnę pinigų dalį.

Kiek pinigų galima gauti automobilio pirkimui ar pritaikymui žmogui su negalia?

Žmogus gali atgauti dalį pinigų, kuriuos išleido, kai pirko ar pritaikė automobilį.

Tikslios pinigų sumos yra parašytos kitame internetiniame puslapyje.

Paspauskite ant nuorodos, kuri yra apačioje.

turiunegalia.lt

Žmogus gali gauti pinigus

pirkti automobilį ar jį pritaikyti kas 6 metus.

Kaip atgauti dalį pinigų, kuriuos išleidau, kai pirkau ar pritaikiau automobilį?

Dėl automobilio pirkimo ar pritaikymo reikia rašyti prašymą Sodrai.

Sodra yra organizacija, kuri rūpinasi žmonėmis:

- skiria ir moka išmokas. Pavyzdžiui, pensijas.

Prašymą gali užpildyti ir siųsti:

- per internetą,
- paštu,
- atėjus į Sodrą.

Daugiau informacijos galima rasti internetiniame puslapyje.

Paspauskite ant nuorodos, kuri yra apačioje.

<https://www.sodra.lt/lt/situacijos/automobilio-kompensacija?lang=lt>

7. Kas yra prieinama informacija?

Prieinama informacija yra tokia informacija, kurią gali suprasti visi.

Pavyzdžiui, žmogus, kuris blogai mato, gali knygą išgirsti garsu.

Kaip informacija bus pritaikyta žmonėms su negalia?

Valstybės organizacijos nuo 2024 metų turės pagrindinę informaciją internete pateikti:

- lengvai suprantama kalba,

- lietuvių gestų kalba.

Pagrindinė informacija yra:

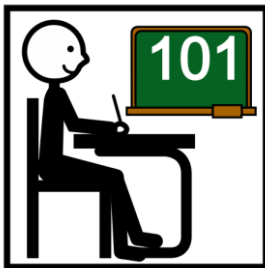
- ką daro organizacija.

Pavyzdžiui, ką daro poliklinika.

- kuriuo metu organizacija dirba,
- dažnai užduodami klausimai,
- telefono numeriai,
- puslapio struktūra.

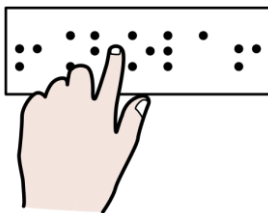
Tai yra paaiškinimas,

kur galima rasti kokią nors informaciją,

Valstybinė organizacija yra, pavyzdžiui:

- poliklinika,
- mokykla.

Jeigu žmogus paprašys, organizacija turės jam informaciją parašyti **Brailio raštu**.

Brailio raštas yra tekstas su iškilusiais taškais.

Iškilę taškai reiškia raides.

Žmogus, kuris blogai mato,
pirštais liečia taškus ir supranta, kas parašyta.

Kai organizacija ir žmogus bendraus laiškais,
organizacija turės pritaikyti tekstą:

- rašyti didelėmis raidėmis,
- daryti didelius tarpus tarp eilučių.
- padaryti, kad tekstą būtų galima išgirsti.

Tai reikalinga žmonėms, kurie negali matyti.

Jei organizacijos turi klausimų,
ką daryti, kad informacija būtų visiems suprantama,
gali prašyti pagalbos Konsultacijų centre.

Ten dirba žmonės, kurie:

- žino, kaip informaciją padaryti suprantamą žmonėms su negalia,
- gali padėti, duoti patarimų tiems, kurie nori informaciją padaryti suprantamą žmonėms su negalia.

8. Dažnai užduodami klausimai

1. Kaip keisis žmogaus negalios vertinimas?

Anksčiau, kai vertino žmogaus negalią, informacija iš gydytojo apie sveikatos būklę buvo labiau svarbi.

Dabar vertintojai labiau žiūrės, ko reikia būtent tam žmogui.

2. Kodėl „darbingumo lygis“ keičiamas į „dalyvumo lygį“?

Anksčiau žmogui su negalia nustatydavo darbingumo lygį.

Tačiau negalia daro poveikį ne tik darbe, bet ir kai žmogus dalyvauja:

- mokykloje.
- sporte.

Todėl dabar negalios įvertinimas vadinsis dalyvumo lygiu.

3. Kaip teisingiau bus skaičiuojami pinigai žmonėms su negalia?

Jei žmogaus sveikata pablogėjo, išmokos suma bus perskaičiuojama visiems. Tai reiškia ir seniems žmonėms, kurie yra pensijoje.

Negalios vertintojai:

- atkreips daugiau dėmesio į tai, ko reikia būtent tam žmogui.
- skirs daugiau dėmesio žmonėms su negalia.

4. Ar nuo 2024 metų reikės iš naujo nustatyti negalios lygį?

Jei turite negalią ir nustatytą darbingumo lygį, iš naujo nustatyti negalios lygio nereikės.

Žmogaus darbingumo lygis bus prilygintas tokiam pačiam dalyvumo lygiui.

Nauju būdu negalią vertins tiems, kas į Agentūrą kreipsis:

- pirmą kartą,
- pakartotinai, kai reikia dar kartą vertinti negalią.

5. Ar vis tiek reikės medicininių dokumentų, kai Agentūra vertins negalią?

Agentūros vertintojui reikia žmogaus sveikatos pažymos iš gydytojo.

To reikia, kad būtų galima suprasti, kokia yra žmogaus sveikata.

Pavyzdžiui, ar žmogus negali judėti todėl, nes yra paralyžiuotas, ar todėl, kad susilaužė koją.

Kodėl yra svarbus pagalbos organizavimas Agentūroje?

Organizuoti pagalbą žmogui Agentūroje yra svarbu, nes tai padės žmogui greičiau ir lengviau gauti pagalbą.

Žmogus pagalbą gaus greičiau ir lengviau, nes:

- vienoje vietoje bus sudarytas pagalbos planas.

Planą Agentūra išsiųs atsakingoms organizacijoms. Organizacijos kreipsis į žmogų, pasiūlys pagalbą.

- kiekvienas žmogus turės pagalbos vadybininką.

Ar nuo 2024 metų keisis pinigų žmonėms su negalia skaičiavimas?

Ne, nesikeis.

Jei tau paskirti pinigai dėl pagalbos ar slaugos, juos ir toliau gausi iki tada, kai:

- reikės iš naujo įvertinti negalią,
- nebereikės pagalbos ar slaugos.

Kaip keisis žmonių, kurie yra pensijoje, negalios vertinimas nuo 2024 metų?

Senam žmogui reikia pagalbos.

Tada Agentūros darbuotojas įvertina:

- kokia žmogaus sveikata,
- kokios pagalbos reikia žmogui.

Anksčiau senam žmogui nustatydavo specialių poreikių lygį.

Dabar tai vadinsis dalyvumo lygiu.

Senas žmogus, kuriam:

- reikia pagalbos,
  - vertintojas nustatė dalyvumo lygį,
- galės gauti pensiją žmogui su negalia.

Dokumentuose vadinasi

senatvės pensija asmeniui su negalia.

Senas žmogus, kuris turi dalyvumo lygį, gali gauti:

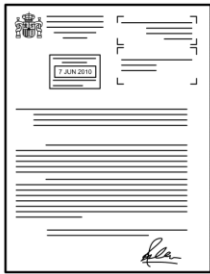
- arba įprastą pensiją,
- arba pensiją žmogui su negalia.

Sodra žmogui duos tą pensiją,
kuri yra didesnė.

Kaip Agentūra nagrinės skundus?

Skundas yra pasakymas,
kad su žmogumi pasielgė blogai.

Jeigu žmogui nepatinka informacija ar pagalba,
kurią jam davė Agentūra, jis gali
rašyti skundą dėl Agentūros sprendimo.

Nuo **2024** metų skundus nagrinės

Lietuvos administracinių ginčų komisija.

Nagrinėti reiškia:

- išsiaiškinti, ar viskas yra pagal taisykles,
- nuspręsti, ar reikia pakeisti sprendimą.

Kiek laiko komisija nagrinės skundą?

Skundą komisija nagrinės 20 **darbo dienų**.

Darbo dienos yra nuo pirmadienio iki penktadienio.

Originalus tekstas: <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/negalios-reforma>

Tekstą į lengvai suprantamą kalbą vertė

Laura Mikelevičiūtė.

Tekstą tikrino dienos centro „Šviesa“ lankytoja
Justina Markevičiūtė.

Teksto tikrinimą koordinavo dienos centro „Šviesa“
darbuotojai.

Parengto teksto turinį patvirtino **Socialinės
apsaugos ir darbo ministerijos Tikslinės
pagalbos grupės specialistai.**

Piktogramų šaltiniai:

<https://arasaac.org/>

<https://www.freepik.com/>